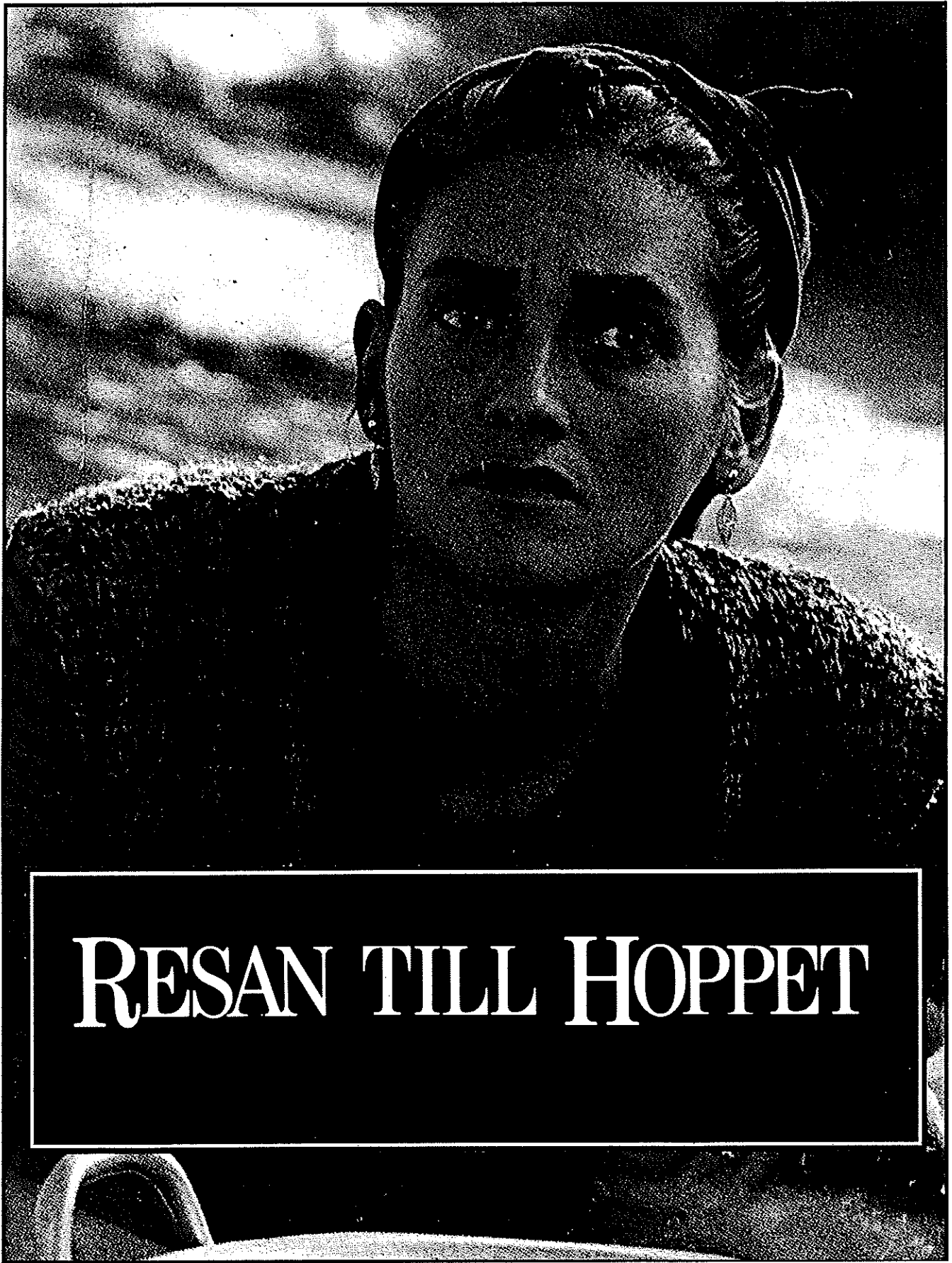

FILMHANDLEDNING

RESAN TILL HOPPET

Filmen distribueras av Egmont Film AB, Box 507, 183 25 Täby. Tel 08-510 100 50

Resan till hoppet är en film som har en brännande aktualitet. Dagligen möter vi öden som påminner om Haydars och hans familjs fastän oftast bara i form av tidningsnotiser som kanske inte hinner engagera oss. I **Resan till hoppet** får vi följa en familjs öden från den lilla kurdiska byn som de lämnar till det tragiska slutet på gränsen till "paradiset" Schweiz. Det är en skildring som berör våra känslor på djupet och som tar fram vår medkänsla och empati för de svagare. En viktig känsla för oss som tillhör de mer lyckligt lottade i världen i dag. Filmhandledningen tar upp filmens känslomässiga aspekter och i frågorna finns möjligheter att fundera över både familjens agerande och våra egna reaktioner på det ödesdrama som filmen berättar om. Filmhandledningen försöker också anknyta både till vår egen historia och till den flyktingvåg som i dag kommer till oss i Sverige bland annat över Östersjön.

Innehåll:

	<i>sid</i>
Drömmen om ett bättre liv	3
Den nya världen	3
Mardrömmen	4
En tunnel av mörker	4
Att ropa ut sin sorg	4
Utvandrarna	5
Drömmen om Sverige krossad	6
Produktionsuppgifter	6

Till filmhandledningen finns en videokassett med utdrag ur filmen som anknyter till de fem första avsnitten i texten.

RESAN TILL HOPPET

av Eva Westergren

Filmens handling

Haydar, som lever i en bergsby i sydöstra Turkiet, bestämmer sig en dag för att sälja sin jordlott för att tillsammans med sin hustru Meyrem och sin åttaårige son Mehmet Ali bege sig till Schweiz. Där finns hoppet om en bättre framtid för familjen. Första anhalten på resan blir Istanbul. Där får de köpa ett pass för dyra pengar och blir gömda på ett lastfartyg på väg mot Neapel. I Italien träffar de den schweiziske lastbilschauffören Ramser, som lovar att ta dem med till sitt hemland, men de blir stoppade i tullen. Familjen får återvända till Milano där de luras att betala sina sista pengar för att få fri lejd över till Schweiz. I ett bergspass i alperna på väg över till Schweiz lämnas familjen åt sitt öde. Tillsammans med en grupp andra turkiska flyktingar får de själva försöka ta sig över i kyla och snöstorm. Gruppen kommer ifrån varandra och går vilse i mörkret och dimman.

Drömmen om ett bättre liv

Avsnitt 1 på videokassetten

Filmen *Resan till hoppet* bygger på en verklig händelse. Här är den kortfattade tidningsartikel som filmens regissör, Xavier Koller, läste och sedan använde som utgångspunkt för filmen:

“Kurdiskt familjedrama i schweiziska alperna
Åttaårige Seyt Ali dog i går kväll i armarna på sin far, då de illegalt försökte gå över gränsen till Schweiz. Människosmugglare från Milano for med en grupp på tolv turkar i bil till den italienska sidan av alperna. Därpå tvingade man gruppen att utan färdbeskrivning bege sig på en farlig stig in i Schweiz. Skräckslagna och drabbade av kallt och ogästvänligt väder gick gruppen vilse och fick kämpa för sin överlevnad”.

“Jag ville ha reda på vad som tvingade denna familj att ta så många risker i hopp om att finna ett bättre liv i Schweiz” säger Xavier Koller. “I *Resan till hoppet* ville

jag visa att bakom varje kallt statistiskt tal finns en individ, ett öde, ett drama”.

Filmen börjar med att vi får möta byn där Haydar bor med sin familj. Där finns närheten, kontakten mellan generationerna, liv och död som en naturlig del av livet. Och religionen, den starka tron på en gud som både straffar och belönar. Hos barnen finns också en önskan om att spränga gränserna för den inrutade vardagen och uppleva äventyret. De söker sig till låget som är förbindelsen med yttervärlden och utmanar ödet genom att lägga sig på spåret. Också Haydar önskar något annat. Han tror på ett bättre liv för sig och sin familj. På de vykort som han får från vännen Cemal kan han ana sig till ett liv i paradiset jämfört med den fattiga jordlott som är hans familjs enda utkomst. Men hos hustrun finns tvivlet. Hon vill inte lämna barnen och är orolig för att bryta upp från det invanda. Men Haydar är envis. Hans far anklagar honom: “Till och med gräset har rötter. När du har sålt djuren är du mindre värd än det här gräset. Du blir rotlös, äger ingenting.”

- Hur avspeglar sig Haydars funderingar kring livet i byn? Vad tänker han?
- Hur tror han att det nya livet i Schweiz kommer att bli?
- Är Haydars skäl för att ge sig iväg tillräckliga?
- Vad skulle vi själva göra om vi var i samma situation?
- Vilken innebörd finns i filmens titel *Resan till hoppet*?

Den nya världen

Avsnitt 2 på videokassetten

När Haydar sitter i containern med Meyrem och Mehmet Ali, instängd och avskuren från omvärlden säger han som en besvärjelse “Nu börjar ett nytt liv för oss”. De har satt alla förhoppningar till detta nya liv. Satsat all sin egendom och är nu tvungna att ge sin tillit till andra människor. Det gör dem ytterst sårbara, för de har inget val. Kan inte resa tillbaka. Ändå blir den första kontakten med den nya världen positiv. De blir vänligt behandlade på båten och i Neapel möter de Ramser som i sin lastbil skall ta dem till Milano. De känner att livet är fyllt av möjligheter. På den slingrande vägen längs havet mot Milano kan de andas ut och känna den nya friheten. Det vackra landskapet glider förbi lastbilsmotorn som brummar tryggt. Storögt tittar de ut genom fönstret. Genom en mörk tunnel ser de ljuset och bergen. Det är som att födas på nytt.

- Beskriv hur kontakten utvecklas mellan Haydar, Mey-

rem, Mehmet Ali och Ramser: På vilket sätt möts de känslomässigt ?

- Vilka bilder ger oss filmen på deras försök att kommunicera med varandra?
- Vilken inställning har Ramser till Haydar och hans familj?

Mardrömmen

Avsnitt 3 på videokassetten

När Haydar sitter på stationen i Milano börjar han tvivla: "Fan, jag klarar inte av den här djävla världen" säger han, "Om min far såg oss nu!" Han anar misslyckandet och ser också, fast han inte vill tillstå det, att de människor han är utlämnad åt inte vill honom väl. "Jag tyckte de såg pålitliga ut" säger Meyrem, men känner egentligen samma sak som Haydar. För att kunna företa sin resa blir de avklädda sina sista personliga ägodelar. De vackra guldörhängen som betyder så mycket för Meyrem väger lätt i smugglarens guldväg. Det är ändå inte nog. "Jag har dem på kroken" säger smugglaren till sin kompanjon. Som djur blir de hopfösta och transporterade upp i bergen. Där möter de den man som skall ta dem över passet men som inser faran och vägrar.

- Varför protesterar inte gruppen mot den omänskliga behandlingen de utsätts för ?
- Vad händer med gruppen inför beskedet att de är tvungna att försöka ta sig över själva ?
- Hur reagerar de på behandlingen av färdledaren ?
- Varför ser de inte signalerna, att det är farligt ?
- Hur fungerar gruppen sinsemellan, vilka reaktioner möter vi under bergsklättringen?

En tunnel av mörker

Avsnitt 4 på videokassetten

Vinden viner och snön blåser in under de tunna kläderna. En tunnel leder ner mot tullstationen. Där ligger ett upplyst hus. En hund skäller, vittrar flyktingarna och rusar upp mot tunneln. "Sprid ut er!" ropar man till varandra. Gruppen kommer ifrån varandra. Haydar och Mehmet Ali är för sig. Meyrem, som går med kvinnorna skadar sitt ben. Det är mörkt och bara en kall måne lyser upp snön och förstör skuggorna. "Var är mamma?" frågar Mehmet Ali förtvivlat. Haydar ger sig ut för att söka. En av männen går frivilligt sitt öde till mötes och låter sig infångas av vakterna. Några hamnar utanför ett hotell. De bankar på fönstret. I simbassängen innanför glasrutan simmar en man. Han tittar förvånat upp. "Det är stängt", säger han som svar på deras förtvivlade bankande.

- Vilka stämningar finns i de nattliga bilderna som filmen målar upp?
- Hur förstärks den ödesmättade dramatiken i bilderna ? I ljudet ?
- Hur kan vi känna människornas desperation, litenhet?
- Varför ser inte mannen på hotellet hur det är fatt med människorna utanför fönstret?
- På hotellet utgör de nya gästerna en bjärt kontrast mot det övriga hotelliklientelet. Hotellet blir en värld i sig där olika åsikter om hur flyktingarna skall bemötas förs fram. Hur reagerar sjuksköterskan, polischefen, hotellets personal? Försök komma ihåg några repliker.

Att ropa ut sin sorg.

Avsnitt 5 på videokassetten

"Om ni gör filmen, återfår min son Seyit Ali sin stämma för att kunna ropa ut vår sorg till omvärlden." Den meningen yttrades av Seyit Alis mamma och följde mig hela tiden från inspelningens första dag till dess sista" säger Xavier Koller. Sorgen inför barnet som dör går som ett svart stråk genom filmen och finns förbådat redan i de inledande bilderna. När Haydar sitter och väntar utanför läkarens dörr vet vi redan vad han skall få veta. Tragedin är fullbordad.

- Hur gestaltas de känslor som drabbar Haydar när han får visshet ?
- Hur förmedlas Meyrems sorg ?
- Hur ser Haydar på det som hänt ?
- Vilken är den önskan som han förmedlar till Ramser ?

Utvandrarna

- Kan *Resan till hoppet* få oss att begripa hur hopp och längtan ser ut från andra sidan i den flyktingström som ger dagliga rubriker i våra tidningar?
- Vad händer med oss när vi får följa familjens öden i filmen?
- Vilka känslor bär vi med oss efter filmen?

Sett ur Sveriges synvinkel är Haydars motiv för att utvandra inte tillräckliga. Han skulle inte bli insläppt här och vi har lagar som skall befria enskilda individer från att fundera över varför. Om vi ser till historien och till världen i stort är det just drömmen om ett bättre liv som varit utgångspunkten för många större flyktingströmmar. Amerika koloniserades och befolkades av européer utifrån den drömmen. Av oss svenskar utvandrade över en miljon människor för att hitta ett bättre liv där under slutet av 1800-talet och 1900-talets första årtionden. Läs skildringen nedan och jämför med *Resan till hoppet*. Varför har vi så lätt att glömma vår egen historia?

“De var de första som utflyttade från sin ort. De kom från de små stugorna och de stora barnkullarnas land. De var jordens folk och de kom från en släkt, som sedan årtionden hade brukat den jord de lämnade. Släktleden hade bytt av varandra: sonen trädde till efter fadern vid harv och årder, och dottern tog moderns plats vid spinnrock och vävstol. Genom alla skiften förblev gården släktens hem och givaren av livets uppehälle. Brödet kom från rågåkern och sovlet från boskapen, av fårullen, linet och kreaturens hudar bereddes kläder och skodon, som gångeskräddare och gångeskomakare sydde. Alla outhärliga ting togs från jorden. Människorna berodde av Herrens väderlek, som gav dem godår och svagår, men av ingen annan makt under solen. Gården var sin egen avskilda värld och ägde intet behov av ytterligare världen. Stugorna hukade låga och gråa, men de var timrade för seklerna och under samma tak av torv och björknäver levde människorna sitt liv från födelsen till döden. Bröllop hölls och barnsöl och jordöl, liv tändes och utslocknade inom samma fyra väggar av skradda furustockar. Utanför livets stora tilldragelser gav det ingen omväxling mer än årstidernas egen. På åkern stod brodden grön om våren och stubben gul om hösten. Livet levdes stilla, medan bondens år fullbordade sin ring.

Och så förblev det länge, genom släktledens skiften, under seklernas gång. Men vid mitten av nittonde århundradet efter Kristi födelse skakades oföränderlighetens ordning i sin grund. Nyupptäckta krafter utnyttjades, vagnar kunde köras utan hästar och båtar kunde gå över haven utan segel. Jordklotets delar fördes närmare varandra. Och till nya släkten, som blivit delaktiga av läsningens konst, kom det tryckta ordet med bud från ett land långt borta, som trädde fram ur sagans töcken och antog verklighetens klarnande och frestande bild. Det nya landet hade jord utan brukare och kallade på jordbrukare utan jord. Det öppnade sig för dem som åstundade en frihet som de saknade i

hemorten. Och hos de jordlösa, de skuldsatta, de betryckta, de missförstådda, uppväcktes utflyttningshågen. För andra åter hägrade icke vissa förmåner och förvärv i det nya landet, utan de ville undslippa besvärande ting i det gamla: de utvandrade icke till något utan från något. Många och vitt skilda var svaren på frågan: Varför?

Och i varje bygd fanns det några män och kvinnor som åtlodde budet och företog den vanskliga flyttningen över till en annan världsdel. Det var de djärvaste som först bröt upp. Det var de företagsamma som fattade beslutet. Det var de oförvägna som först gav sig ut på den avskräckande färden över det stora havet. Det var de oförnöjda och tilltagsna, som icke förlitade sig med sin lott i hemorten, som blev de första utvandarna i sin bygd. De som stannade kvar, de tröga och tvehågsna, kallade dem äventyrslystna. De första utvandarna visste föga om landet som väntade dem. Och de kunde icke veta, att fjärdedelen av deras eget folk skulle vara bosatt i det nya landet hundra år senare och att deras avkomlingar där skulle bruka större åkervidder än hela Sverige rymde vid samma tid. De kunde icke ana eller gissa, att ett odlat land, större än deras gamla, skulle bli följderna och frukterna av deras företag – famlande och vågsamt, klandrat och hånat av de hemmablivande och påbörjat under ovisshetens himmel, i djärvhetens tecken, som ett vådligt äventyr.”

ur Vilhelm Mobergs *Utvandrarna*

Hur skulle vi då kunna bemöta de behov och drömmar som finns om ett bättre liv på ett annat sätt än vad som ofta sker i dag? Så här säger filmens regissör Xavier Koller: “Medan flyktingar drivs av en nästan blind tro som reflekterar drömmen om en bättre framtid, svarar vi i de rika länderna - panikslagna av en till synes ändlös människoström, med hårdhärtade lagar, regler och säkerhetsåtgärder. För människor från U-länder finns det knappast längre någon laglig väg att ta sig till Europa. Det enda som återstår är att förlita sig på välorganiserade maffialiknande människosmugglare. Utan att ana vilka risker de tar, tvingas människor betala dessa smugglare enorma summor pengar för att

kunna resa. Det är vi som skall riva murar och öppna våra hjärtan för dessa människor. Jag vill visa att vi inte skall vara rädda för invandrare. De medför sin egen kultur, vilken kommer att berika våra liv, om vi bara låter dem vara sig själva. Liksom lastbilschauffören Rämser kan vi lära oss kommunicera även om vi inte talar samma språk. Våra fördomar skapar bara mer oro hos flyktingarna. Vi kan inte bara ignorera tredje världens behov. Vi måste ta hand om varandra. Vi borde dela med oss av vårt välstånd, inte lurpassa på det. Ty när allt kommer till kritan hör allting på denna planet samman. Människor som lämnar sitt hemland har tvingats fatta ett modigt och svårt beslut. Detta har drivits fram av ett stort hopp som vi i väst inte kan bortse ifrån. Flyktingströmmen kommer inte att upphöra så länge som drömmen om ett bättre liv existerar."

□ Försök att fundera över vilka människoöden som kan finnas bakom det aktuella tidningscitat nedan.

Drömmen om Sverige krossad

Artikel ur *Dagens Nyheter* 11 feb. 1993
av Anders Stenvall.

"Riga. På en vinterfrusen strand i Lettland står förlorarna i flyktinghandeln över Östersjön. De är kurder från Irak. I månader har de varit på flykt mot ett nytt liv, men nu är drömmen på väg att krossas. Smugglarna som skulle hjälpa dem har försvunnit med deras pengar. Kvar står de utblottade i ett land där ingen vill veta av dem. I Sverige väntar anhöriga, släktingar och vänner på att få återförenas med sina landsmän. En kort båtresa är allt som skiljer dessa flyktingar från rätten att söka politisk asyl i ett land som de sett som sin räddning. Men nu har de inte längre några möjligheter att komma vidare till Sverige. "Våra pengar är slut, och den som lovade hjälpa oss kommer vi aldrig att se", säger en av kurderna. Sedan ställer han frågan vi får gång på gång under en lång rad möten med flyktingar i Moskva och Lettland. "Kan ni förklara för oss varför bara de personer som tar sig till Sverige med brottslingars hjälp får en chans att söka politisk asyl?"(...)

Den grupp på ett 50-tal kurder vi träffade på ett snabbigt hotell utanför Riga trodde sig ha funnit vägen till Sverige. Efter att ha tillbringat flera månader i Moskva kom de vid årsskiftet i kontakt med en libanesisk medborgare bosatt i Ukrainas huvudstad Kiev. Libanesen, som tidigare studerat många år i Sovjetunionen, lovade ordna en båtresa över Östersjön för flyktinggruppen. Kurderna smugglades in i Lettland i bilar längs obebakade skogsvägar och placerades på det slitna hotellet. De hade då betalat uppemot 50.000 dollar, totalt för hela gruppen, till libanesen. Denne sade åt dem att vänta på hotellet "så skulle allt fixa sig". Sedan dess har en dryg månad gått. Flyktingarna inser nu att de blivit lurade och att pengarna är förlorade.

Lettisk polis omhändertog för några dagar sedan den kurdiska flyktinggruppen i Riga. Det är ytterst ovisst vad som nu väntar dessa flyktingar. Det troliga är att lettiska myndigheter vill skicka tillbaka dem till Ryssland. Där hamnar de i så fall bland de tusentals andra flyktingar från

Irak som inte har några möjligheter att komma vidare från Moskva och inte vågar resa hem igen. Många av de kurdiska flyktingarna har sökt sig till den svenska ambassaden i Moskva. Några lämnar in ansökan om asyl, som sedan skickas vidare till invandrarverket i Norrköping. Därifrån blir svaret nej eftersom alla ansökningar från tredje land avslås. Andra söker familjeanknytning och de tre ambassadtjänstemän som intervjuar dessa flyktingar är överhopade med arbete. All tid för intervjuer är fullbokad till slutet av mars. Möjligheten att genom detta nåsöga nå Sverige är dock försvinnande liten. Störst chans att uppfylla drömmen om Sverige har den som kan - och vågar - lägga sina pengar och sitt öde i händerna på ljusskygga brottslingar."

Produktionsuppgifter

Originaltitel:	<i>Reise der hoffnung</i>
Producenter:	<i>Alfi Sinninger & Peter Fueter</i>
Produktion:	Catpics/Condor Produktions, Schweiz 1991
Manus:	<i>Xavier Koller</i> i samarbete med <i>Feride Cicekoglu</i>
Regi:	<i>Xavier Koller</i>
Foto:	<i>Elmer Ragalyi</i>
Klippning:	<i>Galip Lyitanir</i>
Musikproducent:	<i>Manfred Eicher</i>
Musik:	<i>Jan Garbarek, Terje Rypdal & Arild Andersen</i>
Distribution:	Egmont Film AB

I rollerna

Haydar:	<i>Necmettin Cobanoglu</i>
Meyrem:	<i>Nur Surer</i>
Mehmet Ali:	<i>Emin Sivas</i>
Turkmen:	<i>Yaman Okay</i>
Rämser:	<i>Mathias Gnädiger</i>
Massimo:	<i>Dietmar Schönherr</i>